

1. Metodické vymezení klasifikačního systému

Použitý klasifikační systém zemědělských podniků EU je legislativně vymezen prováděcím nařízením Komise (EU) č. 2015/220 ze dne 3. února 2015, kterým se stanoví pravidla pro uplatňování nařízení Rady (ES) č. 1217/2009 o založení zemědělské účetní datové sítě pro sběr údajů o příjmech a o hospodářské činnosti zemědělských podniků v Evropské unii. Typologie zemědělských podniků EU je v současné podobě používána od účetního roku 2010. Nejvýznamnější změnou oproti předchozímu pojetí bylo zavedení ukazatele standardní produkce („Standard Output, SO“) místo původního standardního příspěvku na úhradu. Zavedena byla tříúrovňová klasifikace výrobního zaměření, která nahradila předchozí čtyřúrovňový systém. Současný systém vymezuje 14 tříd ekonomické velikosti místo původních 10 velikostních tříd. Třídy ekonomické velikosti jsou aktuálně vyjádřeny v eurech, dříve používané ekonomické velikostní jednotky byly zrušeny. Poslední významnou změnou bylo zavedení nové klasifikační proměnné, která vyjadřuje podíl jiných výdělečných činností provozovaných zemědělskými podniky.

Standardní produkce představuje základní ukazatel, díky kterému je možné zařadit zemědělské subjekty do skupin podle výrobního zaměření a ekonomické velikosti. Standardní produkce je definována jako průměrná finanční hodnota hrubé produkce odvětví rostlinné a živočišné výroby. Koeficienty standardní produkce jsou v jednotlivých členských zemích kalkulovány pro všechny ekonomicky významné plodiny a kategorie hospodářských zvířat. Kompletní seznam těchto zemědělských produktů je uveden v Nařízení č. 2015/220. Hodnota standardní produkce se určuje jako naturální množství produkce připadající na jednotku vynásobené cenou zemědělských výrobců. Daň z přidané hodnoty a přímé platby nejsou do výpočtu zahrnuty. Měrnou jednotkou standardní produkce je euro na jeden hektar, nebo jeden kus jednotlivých kategorií zvířat. Výjimku představují pouze drůbež a včely, kde se hodnota standardní produkce počítá na 100 kusů, resp. 1 včelstvo. Celková hodnota standardní produkce je tvořena součtem hodnot hlavního a případných vedlejších produktů.

Hodnota standardní produkce odpovídá produkčnímu období jednoho kalendářního roku. U zemědělských produktů s produkčním obdobím kratším nebo delším než 12 měsíců, se standardní produkce přepočítává tak, aby odpovídala produkci za jeden kalendářní rok. Hodnota koeficientů standardní produkce je následně kalkulována jako aritmetický průměr za sledované období pěti po sobě jdoucích kalendářních roků.

Pro účely Integrovaného šetření v zemědělství (Integrated Farm Statistics – IFS, dříve Strukturální šetření v zemědělství – FSS) za rok N je sledovaným referenčním obdobím rok N-3, který zahrnuje pět po sobě jdoucích let (N-5 až N-1). Pro zatřídění zemědělských podniků v rámci Integrovaného šetření v zemědělství 2023 byly použity koeficienty standardní produkce 2020 za období 2018 až 2022. Kalkulaci koeficientů standardní produkce je za Českou republiku pověřeno Kontaktní pracoviště FADN ČR při Ústavu zemědělské ekonomiky a informací. Aktualizace koeficientů probíhá vždy v roce, kdy se uskutečňuje statistické zjišťování o struktuře zemědělských podniků.

Ekonomická velikost podniku odpovídá celkové hodnotě standardní produkce podniku, která je kalkulována jako součet hodnot za jednotlivé zemědělské produkty. Tyto hodnoty se získávají jako násobek příslušných koeficientů standardní produkce a výměry jednotlivých plodin či počtu zvířat konkrétního podniku příslušnými koeficienty standardní produkce. Na základě celkové hodnoty standardní produkce je podnik zařazen do jedné ze čtrnácti tříd ekonomické velikosti. Přehled jednotlivých tříd ekonomické velikosti, vymezených prahovými hodnotami standardní produkce, je uveden v tabulce 1.

Tabulka 1: Třídy ekonomické velikosti podniků

Třída ekonomické velikosti	Prahové hodnoty celkové standardní produkce v EUR	Přepočet prahových hodnot celkové standardní produkce v EUR na Kč ¹⁾
I	méně než 2 000 EUR	méně než 48 tis. Kč
II	nejméně 2 000, méně než 4 000 EUR	nejméně 48 tis. Kč, méně než 96 tis. Kč
III	nejméně 4 000, méně než 8 000 EUR	nejméně 96 tis. Kč, méně než 193 tis. Kč
IV	nejméně 8 000, méně než 15 000 EUR	nejméně 193 tis. Kč, méně než 362 tis. Kč
V	nejméně 15 000, méně než 25 000 EUR	nejméně 362 tis. Kč, méně než 603 tis. Kč
VI	nejméně 25 000, méně než 50 000 EUR	nejméně 603 tis. Kč, méně než 1 205 tis. Kč
VII	nejméně 50 000, méně než 100 000 EUR	nejméně 1 205 tis. Kč, méně než 2 410 tis. Kč
VIII	nejméně 100 000, méně než 250 000 EUR	nejméně 2 410 tis. Kč, méně než 6 025 tis. Kč
IX	nejméně 250 000, méně než 500 000 EUR	nejméně 6 025 tis. Kč, méně než 12 050 tis. Kč
X	nejméně 500 000, méně než 750 000 EUR	nejméně 12 050 tis. Kč, méně než 18 075 tis. Kč
XI	nejméně 750 000, méně než 1 000 000 EUR	nejméně 18 075 tis. Kč, méně než 24 100 tis. Kč
XII	nejméně 1 000 000, méně než 1 500 000 EUR	nejméně 24 100 tis. Kč, méně než 36 150 tis. Kč
XIII	nejméně 1 500 000, méně než 3 000 000 EUR	nejméně 36 150 tis. Kč, méně než 72 300 tis. Kč
XIV	nejméně 3 000 000 EUR	nejméně 72 300 tis. Kč

¹⁾ Přepočet podle průměrného směnného kurzu ČNB roku 2023: 24,100 Kč/EUR (www.kurzy.cz)

Výrobní zaměření podniku se stanovuje na základě relativního příspěvku standardní produkce různých produkčních odvětví konkrétního podniku k celkové hodnotě podnikové standardní produkce. Zařazování do příslušných skupin výrobního zaměření se řídí přesně definovanými algoritmy uvedenými v Nařízení č. 2015/220. Tyto algoritmy vymezují podíl jednotlivých produkčních odvětví rostlinné a živočišné výroby na celkové hodnotě standardní produkce pro jednotlivé typy výrobního zaměření. Klasifikace výrobního zaměření je strukturována do 3 úrovní. Je rozlišováno 9 **obecných** typů výrobního zaměření, 22 **hlavních** typů výrobního zaměření a 62 **speciálních** typů výrobního zaměření. Přehledy všech typů výrobního zaměření a podílů jednotlivých odvětví rostlinné a živočišné produkce v rámci hlavních typů výrobního zaměření jsou uvedeny v příloze A1 a A2.

Kategorie „Jiné výdělečné činnosti, které se přímo týkají podniku“ je klasifikační proměnou, která vyjadřuje procentuální podíl jiných než zemědělských výdělečných činností k celkové produkci podniku. Jedná se o činnosti, při kterých jsou využívány zdroje (pozemky, stavební objekty, stroje) nebo produkty podniku, např. zpracování zemědělských produktů, smluvní práce s využitím zařízení zemědělského podniku, lesnictví atd. Podíl jiných výdělečných činností je obecně definován následujícím vzorcem.

$$\text{POMĚR} = \frac{\text{Obrat jiných výdělečných činností, které se přímo týkají podniku}}{\text{Celkový obrat zemědělského podniku (zemědělské + jiné výdělečné činnosti) + přímé platby}}$$

Zemědělské podniky jsou zařazovány do tříd podle podílu jiných výdělečných činností. Prahové hodnoty podílu jiných výdělečných činností jsou definovány v následující tabulce.

Tabulka 2: Třídy významu jiných výdělečných činností, které se přímo týkají podniku

Třídy	Prahy podílu jiných výdělečných činností
I	Od 0 % do 10 % (marginální podíl)
II	Od více než 10 % do 50 % (střední podíl)
III	Od více než 50 % do méně než 100 % (významný podíl)